

LESMAP

Schippers&VanGucht

'De Vervelende Bus' 4+

De Vervelende Bus 4+

Een muzikaal en filmisch zoekboek voor iedereen vanaf 4 jaar

Ga mee met De Vervelende Bus, een filmisch en muzikaal spektakel waarin fantasie en tijd de hoofdrol spelen. Waarom duurt de ene minuut langer dan de andere? Wat zou jij doen als je de tijd even kon rekken? Staat de tijd dan stil? Of net niet... De Vervelende Bus is een ware belevenis voor de toeschouwer. Niet in de laatste plaats omdat de fantasierijke voorstelling zich letterlijk in een bus afspeelt! Een visueel zoekboek waarin alles draait om tijd, maar net zo goed vergeten kan worden. Want vervelen is helemaal niet saai. Er ontstaat juist ruimte voor nieuwe ideeën en inzichten, die veel creatiever en frisser blijken te zijn dan je ooit had durven dromen! Laat je verrassen door deze locatievoorstelling met animatie, theater, film en beweegbare elementen. Maar pas op: De Vervelende Bus is niet geschikt voor opgewonden standjes zonder geduld!

"De Vervelende Bus is een voorstelling waarin zó weinig gebeurt, dat je uiteindelijk ogen en oren tekort komt." **** (De Theaterkrant)

Credits

- Concept: Schippers&VanGucht
- Creatief team: Jellie Schippers, Myriam Van Gucht, Arjen Klerkx, Joeri Cnapelinckx
- Chauffeur: Maarten van der Pool
- Publieksbegeleiding: Juup Luijten
- Met dank aan iedereen bij HET PALEIS, Roger Pottier

Schippers&VanGucht

Schippers&VanGucht, creatief bureau en theatermakers, is de naam van het makersduo Jellie Schippers (regisseur) en Myriam Van Gucht (scenograaf). Ze creëren opwindende en intieme theatrale portretten, die meestal gegoten zijn in locatieprojecten of voorstellingen binnen installaties. Door deze alternatieve publieksopstelling wordt meeleven in plaats van toeschouwen afgedwongen. De sterke vormgeving is daarbij een middel en niet het uiteindelijke doel: de intieme ontmoeting die zo ontstaat, moet het hart raken. Schippers&VanGucht maakt aansprekende, beeldende voorstellingen voor alle leeftijden en beperken zich niet tot één doelgroep. Met ogenschijnlijk kleine, voor iedereen herkenbare verhalen, snijdt Schippers&VanGucht grote thema's aan. Daarnaast heeft Schippers&VanGucht in 2017 I.V.B.O.J.* opgericht.

Schippers&VanGucht wordt gesubsidieerd door Fonds Podiumkunsten, Provincie Brabant en Gemeente Breda.

* Internationale Vereniging ter Bevordering van de Ongehoorzaamheid der Jeugd (en eenieder die zich daarin herkent)

Lesmap

Deze lesmap is samengesteld door Paula Stulemeijer, educatief medewerker in HETPALEIS.

Theatermakers Jelle Schippers en Myriam Van Gucht vroegen zich voor dit theaterproject af wat er gebeurt als je je verveelt. Het lijkt wel of de tijd dan trager gaat. Niets interesseert je op dat moment. Zij ontdekten dat de meest fantasievolle zaken kunnen ontstaan als je die verveling eens niet inlost met bijvoorbeeld tv of een iPad. Want als je je verveelt, en je blijft rustig zitten, dan wordt je hoofd leeg en komt er plaats voor nieuwe ideeën, die veel creatiever zijn. En als het leuk is, lijkt de tijd plots weer te vliegen. Schippers&VanGucht spelen in dit theaterproject op wielen met de begrippen tijd en verveling. De kinderen die op de bus stappen moeten wachten. Voor kinderen is wachten meestal saai en vervelend. Of deze keer niet??

Uit een gesprek met theatermakers Schippers&VanGucht:

Inspiratiebronnen

Jellie: ( ) één van de meest weerkerende thema's in ons werk is **tijd**.

Myriam: Joke Hermsen is met haar boek Stil de tijd een fantastische inspiratiebron geweest voor deze voorstelling. Hierin maakt zij beschouwingen over tijd op een filosofische manier. Zij heeft het in haar boek onder meer over het verschil tussen kloktijd en ervaren tijd. En over hoe je alleen door de verveling toe te laten in een soort van tijdsvacuüm geraakt, waarin je de tijd helemaal kan vergeten.

Jellie: Wat ons ook geïnspireerd heeft voor de uitwerking van De Vervelende Bus is het zoekboek Waar is de taart van Thé Tjong-Khing.

Myriam: En natuurlijk Jan Wolkers met zijn beschrijvingen van de natuur in De achtertuin. Hoe hij een slak volgt en hoe hij daarmee de tijd kan vergeten, was ongelooflijk inspirerend. En (enkele gedichten van) Leonard Nolens, Midas Dekkers, Proust en Martinus Nijhoff, maar ook Tati en zelfs de sci-fi film Interstellar.

Verveling, tijd en fantasie

Myriam: We merken dat het een moderne tendens is om de **verveling** van een kind op te lossen, waardoor de kunst van het spel, waar zij van nature uit heel erg goed in zijn, verloren dreigt te gaan. Alles wordt voor die kinderen ingelost. Elk gat in de tijd wordt zeer snel ingevuld met televisie, smartphone, tablet of computer. Elke leegte wordt digitaal opgevuld. Terwijl de kracht van de verbeelding zich uit in hun spel. ( )

Jellie: Vervelen voelt vervelend. Je ziet dat een kind op dat moment ongelukkig is en niet weet wat het met zichzelf moet. Het wordt hongerig of boos en begint te huilen. En als ouder wil je dat graag oplossen. Maar in feite is het net goed om het eens een keertje niet te doen. Je kunt dat kind bijvoorbeeld gewoon naar buiten sturen, of naar een andere ruimte en dan leert zo'n kind zelf zijn motor aan te zetten en met iets nieuws te komen. ( ) De voorstelling gaat over verveling, maar ze krijgen uiteraard geen saaie, vervelende voorstelling te zien. Het gaat net over de **fantasie en de creativiteit** die kan ontstaan als je de verveling durft toelaten. ( ).

Zoekboek

Myriam: De structuur van de voorstelling is gebaseerd op de fysieke fases die je meemaakt als je verveling toelaat. (nvdr: toestandsverveling, existentiële verveling, het vacuüm, de creatieve fase) ( ) We hebben een soort **zoekboek-bus** gemaakt, 5 met de beelden van video-ontwerper Arjen Klerkx en met de soundscape en muziek van Joeri Cnapelinckx als sturende factor. ( )

Jellie: De kinderen zitten in een bus die niet vertrekt omdat hij kapot is. Ze moeten wachten en kunnen ondertussen niets anders doen dan uit het raam kijken. Misschien vervelen ze zich wel eventjes. Ze zien mensen op straat die zich net zo hard vervelen. Voor hen allebei duurt het wachten te lang. Wij zijn dan gaan onderzoeken hoe het kan dat wachten altijd te lang duurt. En daarom hebben wij *tijdsmanntjes* bedacht, die de tijd letterlijk tegenhouden en trager laten lopen. Omgekeerd ook zorgen zij ervoor dat er de meest leuke dingen kunnen gebeuren, waardoor de tijd dan weer heel snel kan gaan. Tot we niet meer bezig zijn met de tijd en de meest fantasievolle dingen kunnen zien en ervaren. ( )

Spelideeën na het bezoek aan 'De Vervelende Bus':

Foto: Moon Saris

Doorloop met de kinderen wat er gebeurd is. Deze tekst kun je als kapstok gebruiken om op een handige en overzichtelijke manier terug in het busverhaal te duiken.

We stapten in de bus voor een ritje door de stad. We zaten te wachten tot de bus vertrok, maar de bus was kapot! Vervelend! We moesten wachten tot de bus gerepareerd zou worden. En ondertussen keken we naar de straat. Ook weer heel vervelend!?

Op de straat zagen we allerlei mensen. Sommigen stonden te wachten op de bus, anderen liepen gewoon voorbij, ze botsten ergens tegenaan of struikelden, ze hingen uit het raam of leunden tegen de muur.

Zag je het meisje dat haar bal liet botsen op de grond? Zag je de lange man die op iemand wachtte? Wat deed hij? Wat deed hij met die bloemen? En hoe kwam hij aan die doos? En merkte jij hoe vervelend die papa het vond dat het meisje niet mee wilde?

Zag je de oma? Wat had die oma toch aan het koord hangen?

Wat deden die twee boefjes allemaal?

Waarom hing het meisje zo uit het raam?

Zag je de jongen die zich buiten gesloten had? En de mevrouw met de fiets?

Waarom hield hij haar tegen en mocht ze niet door?

Kon je zien wie er boven achter de ramen zat?

Zag je de jongen die helemaal alleen op een feestje was? En een meisje dat met de mouwen van haar pyjama speelde?

Bijna al die mensen waren aan het wachten, net zoals wij in de bus. Er waren mensen bij die zich verveelden. Ze begonnen steeds meer te hangen en te leunen. Ze werden moe van het wachten. Het wachten duurde veel te lang en de tijd ging voor hen maar traag vooruit.

Plots kwam de klok heel dichtbij. Er sprongen blauwe mannetjes uit de klok. Wat deden die mannetjes? Het waren de Tijdsmanntjes. Zij konden de wijzers van de klok tegenhouden zodat ze niet meer tikte. Toen lieten zij de klok plotseling heel snel vooruitlopen. Die blauwe mannetjes waren de baas van de tijd: ze konden de tijd versnellen, vertragen of zelfs helemaal stopzetten.

De mannetjes sprongen mee in de straat en gingen ook daar met de tijd spelen. Zij deden de mensen op straat heel snel bewegen, of net heel traag. Sommige mensen lieten ze zelfs stokstijf stil staan. Of ze deden hen achteruit lopen! Er kwamen meer en meer blauwe mannetjes.

Er waren er bij die in een blauwe bal veranderden. De mannetjes amuseerden zich kostelijk. Twee mannetje kwamen voor het raam van de bus staan en ze gooiden de bus de lucht in!

Toen werd alles blauw. Eén blauw mannetje stond vlak voor de bus. We zagen alleen zijn ogen, héél dichtbij. Hij zag ons zitten. Toen hij naar boven keek zagen we dat er andere mannetjes op het dak zaten. Ze zwaaiden naar ons en rolden het dak van de bus eraf!

Plots gebeurden er de gekste dingen. De huizen en de mensen vlogen over het dak en langs de ramen voorbij.

Kon je nu zien wat er aan het touw van de oma hing? Wat deden de vier mannen in kostuum en het kleine meisje bij de bushalte? Zag je dat de jongen met de feesthoed niet meer zielig alleen was? Maar dat het meisje van een beetje verderop met hem aan het feesten was? En wat deden de twee boefjes met de man die hen omhoog had gehangen? Zag je nu op wie de meneer met zijn deftige witte hemd en zijn bloemen aan het wachten was? En de muzikanten, heb je die gezien?

Opeens zat Elisabeth, zo heet dat meisje met haar blauwe bal, boven op het dak van de bus. Ze liet haar bal botsen in de bus. Wat gebeurde er toen?

1. Maak je eigen straat in de klas

- Iedereen zat op een andere plaats in de bus dus iedereen heeft iets anders zien gebeuren in de straat. Leg een groot lang stuk papier op de grond. Daarop tekent de leerkracht op voorhand een aantal ramen en deuren, voor elk kind een raam of een deur. Nu gaan de kinderen in zo'n raam of deuropening tekenen wat ze op straat gezien hebben.

Of

- Elk kind tekent op een tekenblad zijn favoriete beeld van de bus. Je plakt al deze tekenbladen aan elkaar, zo krijg je een lange straat. Je kunt ze aan een draad door de klas laten slingeren. Dan zweeft de straat boven je hoofd. Ook De Vervelende Bus zweefde op een bepaald moment in de lucht toch?

2. Je ziet meer dan je ziet

Goed kijken kun je leren, kun je oefenen. Als je dit met de kinderen dikwijls en regelmatig doet, krijgen ze meer aandacht voor details, voor kleur, voor wat er precies gebeurt. Over wat ze zien kunnen ze volop fantaseren en kunnen ze zelf verhalen verzinnen.

- Je kijkt de klas rond en je speelt: Ik zie, ik zie wat jij niet ziet. Iemand zegt bijvoorbeeld: ik zie, ik zie wat jij niet ziet en het is blauw. Wie het juist raadt, mag daarna de aangever zijn: ik zie, ik zie wat jij niet ziet en het is groen.
- In de bus voorspelden de kinderen alles wat er zou kunnen gebeuren: die gaat vallen die gaat die boefjes pakken enzovoort. Dit gaan ze nog eens doen via volgend kijkspelletje. Ga met de kinderen voor een raam staan (of op de speelplaats, in de gang bij de kapstokken) Je speelt weer: ik zie, ik zie wat jij niet ziet. Nu wordt er een voorwerp geraden, zoals bijvoorbeeld een auto, een fiets, een mevrouw met een tas, een hond enzovoort. Zo gauw dit geraden is gaan de kinderen daar samen op door fantaseren: die auto rijdt naar de zee en dan

verandert hij in een boot! Of die hond gaat plassen tegen die meneer zijn broek!
Of .. die vogel gaat vallen en komt recht in die boodschappentas van de mevrouw terecht!

- Je kunt samen met de kinderen het zoekboek 'Waar is de taart' van Thé Tjong-Khing bekijken. Bij elk figuurtje vertel je samen het verhaal.

3. Tijd zichtbaar maken

In de bus gaat het over tijd. Wat gebeurt er in de tijd dat je moet wachten? Tijd zichtbaar maken voor kinderen is niet vanzelfsprekend. Dagelijks vragen de kinderen: Hoe lang nog? Wanneer gaan we weg? Gaan we nu al weg? Je hebt instant antwoorden klaar zoals: straks of nog eventjes of over een paar minuten. Kinderen beseffen niet hoelang een minuut duurt. De belevenis van tijd is telkens anders, afhankelijk van de omstandigheden. Tijd gaat vlug als je iets heel leuks doet. Tijd duurt eindeloos lang als je in de regen moet wachten op een bus!

Op de site <https://www.online-stopwatch.com/classroom-timers/> vind je verschillende timers. Je kan onder andere kiezen uit een zandloper, een kaars, een stopwatch en een running timer. Je stelt de tijd in en drukt op Play. De kaars zal bijvoorbeeld langzaam over de ingestelde tijd opbranden.

Op deze manier maak je tijd zichtbaar/voelbaar en zal het voor kinderen duidelijk zijn wanneer iets staat te gebeuren.

De zandloper: Stel een tijd in. De groep is in twee verdeeld. Groep 1 houdt de zandloper in het oog. Groep 2 krijgt de opdracht om binnen die tijd met de blokken twee torens te bouwen, een rode en een blauwe toren. Lukt het? Had je veel tijd? Of moest je je haasten om de torens klaar te krijgen? Stel nu een andere tijd in. Nu moet groep 1 de torens bouwen en houdt groep 2 de zandloper in het oog.

Stopwatch: Baken in de klas een soort hindernissen parcours af met stoeltjes of kussens. Stel de tijd in. De kinderen houden de stopwatch in de gaten. Een tweetal kinderen krijgt de opdracht om, binnen de tijd, drie rondjes door het hindernissenparcours te lopen. Hadden ze genoeg tijd? Of moesten ze zich haasten? Stel nu de stopwatch zo in dat de volgende kinderen méér tijd hebben om het parcours te lopen. Dit lukt dan gemakkelijk. Wat was het leukste om te doen? Je haasten, omdat je minder tijd had? Of gewoon rustig lopen, want je had meer dan tijd genoeg?

Running timer: Stel een tijd in. Heel de groep krijgt de opdracht om te dansen tot de tijd om is. Duurde het lang? Te lang? Was het leuk? Wilde je langer dansen wilde je dus méér tijd? Wissel hier ook af en toe de tijdsduur.

Kaars: Stel een tijd in. Je doet alsof je met de hele klas op een verjaardagfeestje bent. Je blijft lang zal ze leven zingen tot de kaars is opgebrand. Duurde dit lang? Te lang? Werd het vervelend? Stel een kortere tijd in. En weer zingen jullie lang zal ze leven , binnen de tijd. Leuker zo? Als je je dan toch zou vervelen (omdat het te lang duurt) wat kan je dan verzinnen?

Zandloper: Het kan leuk zijn om uit te zoeken hoe tijd voelt als kinderen gewoon moeten wachten zonder meer, zonder te praten, zonder zich te verplaatsen, gewoon rustig stil zitten en rondkijken vanop hun stoel. Stel de tijd weer in en kijk maar wat er gebeurt. Dromen mag, fantaseren kan, doordenken over iets wat je toevallig ziet mag ook. Kunnen ze vertellen wat er in hun hoofd gebeurde tijdens het wachten? Wie houdt dit vol zolang de zandloper loopt? En wie kan het verhaaltje dat in zijn hoofd ontstond vertellen aan de anderen?

Bij de verschillende opdrachten (torens bouwen, hindernissen parcours, dansen, zingen) heb je soms tijd over. Wat doe je met die tijd? Misschien is wachten helemaal niet meer zo vervelend nu?

4. Tijdspelletje

Ga naar de speelplaats en maak een ruime kring. Eén van de kinderen mag het tijdsmannetje zijn. Zorg voor een blauwe muts of sjaal. Het tijdsmannetje geeft het ritme aan waarin de kinderen in de kring, iedereen dus, moet lopen. Zolang het tijdsmannetje héél langzaam loopt, loopt iedereen heel langzaam in de kring. Blijf goed op het tijdsmannetje letten, want plots zal hij zijn ritme veranderen en misschien héél vlug gaan stappen, of afwisselend, een paar stappen snel, een paar stappen langzaam. Probeer hem zo goed mogelijk te volgen. Daarna wordt het iets moeilijker. Dan doet de groep het tegenovergestelde van wat het tijdsmannetje aangeeft. Als iedereen het spelletje kent, kan je de kinderen ook door elkaar laten lopen. Meestal loopt iedereen dan vlug in een kluitje op elkaar, daarom werkt een kring beter.

5. Slinger maken

Wie herinnert zich nog wat die blauwe mannetjes deden? Ze speelden met de tijd. Ze duwden tegen de wijzers van de klok om de tijd sneller te doen gaan. Of ze hielden de wijzers van de klok tegen. Ze speelden met de mensen op de straat. Tijd is overal. Blauwe mannetjes zijn er altijd en overal. Ze mogen in de klas komen wonen!

Maak een verjaardagslinger van allemaal blauwe mannetjes. Neem een strook papier van ongeveer 15 cm op 100 cm. Wil je een langere slinger, dan plak je twee stroken aan elkaar.

Vouw een harmonica van die strook. Bijvoorbeeld één plooitje zou ongeveer 10 cm mogen zijn (dan heb je 10 verschillende mannetjes uit je strook papier).

Teken nu een mannetje op het bovenste vlakje. Knip dit mannetje uit en zorg ervoor dat de armpjes niet doorgeknipt worden. Trek nu je harmonica open en de slinger is klaar. Nu nog zorgen dat de mannetjes een blauw kleurtje krijgen.

Je kunt alle slingers aan elkaar bevestigen en zo krijg je een lange slinger van blauwe mannetjes doorheen de hele klas.

Foto: Moon Saris

6. Versjes over tijd en verveling voor kinderen

Stilstaan (Jan t Lam)

Vanmorgen horloge gepakt:
Stil gevallen. Kapot
Niks meer aan te doen.
Op het balkon gezeten.
Broodje kaas gegeten.
Poes gestreeld.
Geraniums water gegeven.
Radio aangezet. Gewenst
dat niet alleen mijn horloge
maar ook deze dag
stil zou blijven staan.

Verveling (Johanna Kruit)

We deden niets
we keken maar naar wat gebeurde
hoe auto's wachtten langs de stoeprand
hoe regen langs de ramen zeurde
we zwaaiden zelfs niet naar de burens
van de overkant
We deden niets van wat we konden
en wilden niets van wat we moesten
we aten zelfs geen ijs of friet
we hoefden niets
we vonden iedereen een etter
en we verveelden ons te pletter.

7. Uitspraken van dichters/schrijvers waar een leerkracht zich door kan laten inspireren, gewoon ervan genieten mag ook.

- **Godfried Bomans:** Ik zit mij voor het vensterraam onnoemelijk te vervelen, ik wou dat ik twee hondjes was, dan kon ik samen spelen.
- **Toon Tellegen:** Langzaam zo snel als zij konden
- **Midas Dekkers:** Gaan jullie maar vast met de tijd mee ik kom zo wel.
- **Joseph Brodsky, dichter:** Als de verveling je overvalt, ga er dan in onder. Verdrink erin, ga tot op de bodem.
- **Nietzsche, filosoof:** Wie zich volledig tegen de verveling verschanst, verschanst zich ook tegen zichzelf. De krachtdadigste laafdronk uit zijn diepste innerlijke bron zal hij nooit te drinken krijgen.
- **Seneca:** Niets hebben wij in handen, tenzij een beetje tijd.

CONTACT SCHIPPERS&VANGUCHT

Neem voor meer informatie contact met ons op:

Schippers&VanGucht

Speelhuislaan 155

4815 CD Breda NL

Tel +31(0)6 24121070

info@schippersenvangucht.com

educatie@schippersenvangucht.com

www.schippersenvangucht.com:

